

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Afdeling Inlichtingen



Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Dis 99000651

Datum

10 februari 1999

Onderwerp

Voormalig Joegoslavië (05/99)

1. Bij deze doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

[Redacted signature]
[Redacted name]
Commodore

Bijlagen

één (1)

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 86634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[Redacted footer]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr.

d.d. 10 feb 1999

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED] mvr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID

HACIV t.a.v. BCI

HAO

HAI

HBMA

MID-cel

Archief



MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

05/99

(Afgesloten 101200 FEB 1999)

Conclusie/vooruitzicht

De spanningen tussen (Bosnische) Kroaten en Moslims lopen steeds verder op en bedreigen de Moslim/Kroatische Federatie, één van de belangrijkste pijlers onder het vredesproces van "Dayton".

De Bosnisch-Servische president Poplasen doet een nieuwe poging om een formateur uit SLOGA-kringen te benoemen. De kans op de vorming van een "Servisch" meerderheidskabinet is nog altijd aanwezig, maar ook de mogelijkheid van vervroegde parlementsverkiezingen.

De vooruitzichten voor het vredesproces ten aanzien van Kosovo zijn niet gunstig. De standpunten zijn onverenigbaar.

Bosnië-Herzegovina

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Zware beschuldigingen tussen Kroaten en Moslims

De speciale adviseur van de Kroatische president Tudjman voor binnenlandse (!) zaken Pasalic heeft de Bosnische (Moslim-)strijdkrachten in de conflicten met Bosnische Kroaten de agressor genoemd. Hij stelde dat Moslims verantwoordelijk zijn geweest voor meer dan 30 oorlogsmisdaden tegen Kroaten. Daarbij zouden 1900 doden zijn gevallen. Daarentegen zouden Kroaten volgens Pasalic slechts tweemaal tot oorlogsmisdaden zijn overgegaan. De adviseur van het Moslim-lid van het Bosnische presidium Izetbegovic, Hajric, heeft deze commentaren een inmenging in de interne aangelegenheden van Bosnië-Herzegovina genoemd. Bovendien zou Pasalic zich tenminste schuldig hebben gemaakt aan "onwetendheid". Hajric zei dat het Kroatische parlement zich niet zou moeten buigen over de vraag of Kroatische oorlogsmisdadigers aan het ICTY zouden moeten worden overgeleverd, omdat die zaak reeds beklonken is en buiten de jurisdictie van het parlement liggen. Hajric sprak het vermoeden uit dat de Kroatische regeringspartij HDZ, waartoe Tudjman en Pasalic behoren, de controle over het land aan het verliezen zijn.

De uitspraken van Pasalic onderstrepen hoezeer de Kroatische leiding de Bosnisch-Kroatische zaak als een interne aangelegenheid beschouwt. Er mogen op de kaart grenzen tussen Bosnië-Herzegovina en Kroatië lopen, in de hoofden van de HDZ-leiding zijn die grenzen niet meer dan een uiterst dun stippellijntje. Dat geldt zeker voor de dominante stroming in de HDZ, de meer extreem-nationalistische, waarvan Pasalic de exponent is. Het geldt ook voor de Bosnisch-Kroatische leiding, die onder controle staat van Zagreb, en die steeds meer op ramkoers komt ten aanzien van het vredesproces in Bosnië-Herzegovina. Dat uit zich vooral in toenemende animositeit tussen de Bosnische Kroaten en Moslims. Uitspraken als die van Pasalic, nog afgezien van de vraag of de besproken onderwerpen binnen zijn competentie liggen, zullen daar verdere schade aan berokkenen. Waar Hajric, in een poging de eer aan zichzelf te houden, sprak van "onwetendheid" van Pasalic, lijkt "schaamteloosheid" een meer passende term. Het is onomstreden dat de (Bosnische) Kroaten de agressoren waren in de oorlog met de Moslims in 1993/1994. Zij waren het ook die zich in deze strijd schuldig hebben gemaakt aan de meeste en ernstigste oorlogsmisdaden, als gevolg waarvan bijvoorbeeld het gehele gebied tussen Mostar en de stippellijn die de grens met Kroatië vormt, van Moslims is "gezuiverd". Opmerkingen als die van Pasalic vallen in dezelfde categorie als de "Auschwitzlügen" en hebben bovendien een zodanig schadelijk effect op de etnische samenwerking in de Moslim/Kroatische Federatie (MKF) en derhalve op het vredesproces, dat een reactie niet kan uitblijven.

Bicakcic wil geen betrekkingen met Kroatië "tot elke prijs"

De premier van de MKF, Bicakcic, heeft verklaard dat zijn regering nog altijd bereid blijft tot verbetering van de betrekkingen met Kroatië, maar niet tot elke prijs. Daarvoor zou een gemeenschappelijk belang moeten bestaan, waarvan hij niet overtuigd is. Tussen de MKF en Kroatië bestaat een groot aantal twistpunten, zoals het grensverloop, de inning van douanegelden en het gebruik van Bosnisch grondgebied bij Neum en het Kroatische bij Ploce. Daarbovenop komen nu de wrijvingen tussen Bosnische Kroaten en Moslims. Laatstgenoemden zijn (terecht) van mening dat de Kroaten in de MKF de rol spelen van "Vijfde Kolonne" en dat hun loyaliteit eerder bij Zagreb dan bij Sarajevo ligt. Tegen die achtergrond is het verklaarbaar dat ook Bicakcic minder geneigd is tot concessies aan de Kroaten dan voorheen. Daarbij dreigt het gevaar dat de Kroaten een "self-fulfilling prophecy" hebben afgeroepen: als de Moslims reageren op de provocaties van de Kroaten, bewijzen ze daarmee de Kroatische beweringen dat samenwerking onmogelijk is. De Kroaten zullen dat als excuus gebruiken om zich nog sterker op Zagreb te richten, alhoewel ze daar niet echt een additionele impuls voor nodig lijken te hebben.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Poplasen biedt premierschap aan Djokic aan

De president van de RS, Poplasen, heeft de voorzitter van het Bosnisch-Servische parlement Djokic voorgesteld een nieuwe regering te vormen. Djokic heeft dit voorstel voorlopig in beraad. Inmiddels heeft de voormalige regeringspartij SDS aangegeven niet bij voorbaar afwijzend te staan ten opzichte van een eventuele formatiepoging van Djokic. Voorwaarde is dat Djokic een "Servisch" kabinet vormt en de SDS regeringsverantwoordelijkheid krijgt. In de Bosnische pers is gemeld dat het Servische lid in het Bosnische presidium Radisic en Djokic voor overleg met de Joegoslavische president Milosevic naar Belgrado zijn gereisd. Djokic is lid van de SPRS, waarvan Radisic de voorzitter is. De SPRS is bovendien de dochterpartij van de Servische regeringspartij SPS, waarvan Milosevic weer de voorzitter is. Dit alles wijst erop dat de benoeming van Djokic met medeweten, en mogelijk zelfs in opdracht, van Milosevic plaatsvindt. Indien dat juist is, moet worden aangenomen dat Milosevic ook in contact staat met andere partijen en reeds uitzicht heeft verworven op een meerderheid in het parlement. In dat geval moet Djokic een grote kans van slagen in zijn formatie-opdracht worden toegedicht.

De benoeming van Djokic (als daar al sprake van is) vormt, ongeacht of dat in Belgrado is bepaald of niet, een nieuwe geniale stap van Poplasen. Net als bij zijn vorige formatie-opdracht kiest hij een politicus uit een partij van de demissionaire regeringscoalitie SLOGA; maar niet de door SLOGA gewenste kandidaat (SNSD-leider en demissionair premier Dodik) en evenmin een leider van één van de SLOGA-partijen. Daarmee lijkt Poplasen, die zelf voorzitter is van de extreem-nationalistische partner van de SDS, de SRS, te voldoen aan de eis van de internationale gemeenschap, maar in werkelijkheid hoopt hij in te spelen op de latente onderlinge verdeeldheid binnen SLOGA. Zo is voortzetting van de SLOGA-regering slechts mogelijk met steun van de Moslim-partij KCDBiH, en in ieder geval van Radisic is bekend dat hij niet staat te trappelen om opnieuw bij de gratie van de Moslims te regeren. De SNSD zal zonder enige twijfel achter Dodik blijven staan, maar van de SPRS (zeker als het inderdaad een initiatief van Milosevic betreft) zou vermoedelijk kunnen worden overgehaald om haar partijgenoot Djokic te steunen. Ook de derde partij in SLOGA, de SNS van ex-premier Plavsic, is Servisch-nationalistisch van karakter en zal geen principiële bezwaren hebben tegen een coalitie met de SDS/SRS. Een brede, Servische coalitie, met buitensluiting van de SNSD en de KCDBiH, is derhalve een serieuze mogelijkheid.

De belangrijkste speler die dat kan verhinderen, is HV Westendorp. Die zal willen voorkomen dat de SDS andermaal in de regering wordt opgenomen, omdat dat een indicatie van regressie in het vredesproces zou zijn. De middelen die hem ten dienste staan om dat te verhinderen, zijn echter beperkt. De handelwijze van Poplasen is namelijk strikt constitutioneel en een eventuele regering van SPRS/SNS/SDS/SRS zou op een grote parlementaire meerderheid stoelen. Daarentegen zal het niet eenvoudig zijn een werkbare parlementaire meerderheid te vinden voor voortzetting van de regering-Dodik, die derhalve bij decreet zou moeten blijven regeren (zoals zij inmiddels reeds meer dan een jaar doet). Als Westendorp het premierschap van Djokic onmogelijk zou maken, zou hij ook binnen SLOGA kwaad bloed zetten en wellicht ongewild het uiteenvallen van die coalitie bewerkstelligen. Bovendien kan Poplasen dan altijd nog, eveneens in lijn met de Bosnisch-Servische Grondwet, het parlement ontbinden en nieuwe verkiezingen uitschrijven. Het vermoeden is gerechtvaardigd dat nieuwe verkiezingen een meerderheid voor de nationalistische stromingen zouden opleveren en derhalve de internationale gemeenschap voor nog meer problemen zouden stellen. Derhalve

bevindt Poplasen (en achter de schermen de politicus die kennelijk nog steeds de Bosnisch-Servische touwtjes in handen heeft, Milosevic) zich in een situatie waarbij hij uitsluitend goed garen kan spinnen.

Kroatië

Vernietigende opiniepeiling voor HDZ

Uit een recente opiniepeiling, waartoe de Kroatische regeringspartij HDZ zelf de opdracht had gegeven, blijkt dat de partij, als er nu verkiezingen in Kroatië gehouden zouden worden, slechts 17% van de stemmen zou krijgen. De oppositie zou niet alleen in het Kroatische parlement, maar ook in de meeste districten waarin Kroatië verdeeld is, een 2/3 meerderheid krijgen. Zouden de zes belangrijkste oppositiepartijen, die een samenwerkingsverband hebben gesloten, hun onderlinge coherentie bewaren, dan zouden zij zonder deelname van de HDZ een regering kunnen vormen. Pasalic werd de meest impopulaire politicus in het land genoemd. De HDZ en Tudjman hebben zich geschokt betoond over de uitslag en hebben vergeefse pogingen gedaan om het resultaat geheim te houden. Er waren reeds eerder indicaties dat Tudjman en zijn partij aanzienlijk aan invloed hadden verloren. De persoonsverheerlijking van de president, de voortdurend opduikende bewijzen van corruptie en nepotisme, het oprukken van de extreem-nationalistische politici (zoals Pasalic), maar vooral het feit dat de HDZ geen antwoord heeft op de sociaal-economische crisis in het land, dragen bij aan het verval. Nog niet eerder bleek echter hoe sterk dat verval was; de HDZ moet er rekening mee houden dat zij niet in de volgende regering zal worden opgenomen, zelfs niet als coalitiepartner. De oppositie zal aan een dergelijke uitslag een impuls ontleen om haar coherentie te bewaren en aan te dringen op vervroegde verkiezingen, die in ieder geval nog dit jaar zullen moeten worden gehouden. Te verwachten is dat de tegenstellingen binnen de HDZ nog zullen toenemen en een aantal ratten zal proberen het zinkende schip te verlaten om het vege lijf te redden, hetgeenaan de partij nog meer afbreuk zal doen.

Kroatië is "ongelukkig" met ICTY

De fractie van de HDZ in het Kroatische parlement heeft een debat aangevraagd over de Kroatische betrekkingen met het ICTY. De fractievoorzitter stelt dat zijn partij ontevreden is over die betrekkingen, omdat het Tribunaal geen onderscheid maakt tussen agressor en verdediger, omdat er niemand wordt beschuldigd van misdaden tegen de Kroaten, en omdat de processen tegen de Bosnische Kroaten die zich vrijwillig naar Den Haag hebben begeven te langzaam verlopen. Daarom wordt de objectiviteit van het ICTY in twijfel getrokken. De alhier geuite beschuldigingen en verdenkingen zijn niet nieuw. De Kroaten zien zichzelf graag als het slachtoffer van oorlogsmisdaden, hoewel het aantal oorlogsmisdaden tussen Serviërs, Kroaten en Moslims (als dat al te quantificeren is) vermoedelijk 80:15:5 zou benaderen. Tot op heden heeft echter de HDZ nog niet zo openlijk getwijfeld aan de objectiviteit van het ICTY, al is er meer dan eens op gezinspeeld dat Kroatië zijn betrekkingen met het ICTY zou moeten "herzien". Uit een dergelijke melding kan worden opgemaakt dat de Bosnisch-Kroatische afkeer van het vredesproces en de internationale gemeenschap wordt gedeeld door Zagreb en de leidende partij aldaar, hetgeen (met het oog op de nauwe betrekkingen van de Kroatische HDZ met haar Bosnische naamgenoot) weer aannemelijk maakt dat de top van de HDZ de motor is achter het obstructiegedrag van de Bosnische Kroaten. De stap van de Kroatische HDZ kan ook niet los worden gezien van het toenemende gebruik van nationalistische retoriek door het bewind in Zagreb, dat kennelijk geen beter antwoord weet op de sociaal-economische crisis in het land. Het is te hopen dat de Kroatische kiezer wél een beter antwoord weet.

Joegoslavië

Kosovo

Onduidelijkheid troef in Rambouillet

Het vredesoverleg over Kosovo in Rambouillet is het afgelopen weekeinde van start gegaan. Er blijft echter sprake van veel onzekerheid over de samenstelling van de delegaties en de doelstellingen van de gesprekspartners. Zo heeft de Joegoslavische minister van Informatie Komnenic verklaard dat zijn regering een verregaande autonomie voor Kosovo zou aanvaarden en de rechten van minderheden erkennen, maar niet instemt met het vredesvoorstel van de Contactgroep. De Servische delegatie in Rambouillet staat onder leiding van de Servische vice-premier Markovic, maar de grote afwezige is de voorzitter van de door de Servische regering ingestelde bestuursraad voor Kosovo, Andjelkovic. Ook zijn de minderheden in Kosovo in de Servische delegatie vertegenwoordigd, maar niet de voorzitter van de "Servische Verdedigingsbeweging" Trajkovic. Markovic heeft inmiddels verklaard dat hij niet bereid is met "terroristen" te onderhandelen; aangezien dat de term is die wordt gebruikt voor het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK), zijn directen

onderhandelingen met het UCK derhalve uitgesloten. Wel wil Markovic spreken met de "schaduwpresident" van Kosovo, Rugova, omdat deze "een politieke partij vertegenwoordigt".

In dat verband is ook vermeldenswaard dat de Joegoslavische autoriteiten eerder hadden verhinderd dat een aantal vertegenwoordigers van het UCK vanuit Pristina naar Parijs zouden vertrekken, omdat zij niet over de juiste papieren zouden beschikken. Inmiddels zijn de betrokkenen toch in Parijs gearriveerd, maar het Servische parlement heeft inmiddels een verklaring uitgegeven waarin kernpunten van het plan van de Contactgroep worden verworpen. Niet alleen wordt de komst van buitenlandse troepen naar Kosovo principieel afgewezen, maar ook wordt kritiek geleverd op het feit dat de internationale gemeenschap "terroristen" op hetzelfde niveau plaatst als "legitieme vertegenwoordigers van een soevereine staat". De internationale gemeenschap werd ervan beschuldigd dat zij, hoewel op het oog de territoriale integriteit van Joegoslavië aanvaardend, in de praktijk toch politieke, economische en militaire steun verleent aan het Albanese separatisme, dat bovendien de formele steun van Albanië zou krijgen. Inderdaad werd een hoge vorm van autonomie aanvaardbaar genoemd, maar alleen als deze niet zou tornen aan de soevereiniteit van Servië en Joegoslavië en geen uitgangspunt zou vormen voor een latere onafhankelijkheid.

De etnisch-Albanese delegatie heeft inmiddels intern overleg gevoerd en in beginsel besloten een gezamenlijk standpunt uit te dragen in de onderhandelingen. Dat standpunt zal moeten worden bereikt door middel van consensus tussen vertegenwoordigers van het UCK, de partij van Rugova LDK, en diens voornaamste rivalen in de "Verenigde Democratische Beweging" (LBD), met name de leider Fehmi Agani. Onderstreept werd dat het zelfbeschikkingsrecht van de Kosovo-Albanezen het uitgangspunt van de conferentie dient te zijn. Als er al sprake is van interim-oplossingen, dan dienen die uitsluitend te worden gezien als stappen op weg naar dat punt. De bereidheid van "Belgrado" om dat te aanvaarden werd betwijfeld; daarom wordt veel hoop gesteld op de invloed van de internationale gemeenschap. In dat kader werd groot belang gehecht aan de komst van NAVO-troepen naar Kosovo.

De conferentie in Rambouillet blijft omgeven door grote onzekerheid. Het eerste twistpunt vormt het draagvlak van de onderhandelaars. De Servische regering is bij de conferentie betrokken, maar belangrijke spelers als Andjelkovic, Trajkovic, de Servische president Milutinovic, alsmede vertegenwoordigers van de Federatie als premier Bulatovic en president Milosevic zijn afwezig of worden niet tot de onderhandelingen toegelaten. De Kosovaarse afgevaardigden zijn het nog niet eens over het dispuut wie nu de legitieme vertegenwoordigers van de Kosovo-Albanezen zijn: de "schaduwregering" (Rugova en premier Bukoshi) of het UCK. Bovendien zijn hier ook prominente afwezigen, zoals Bukoshi zelf en de belangrijkste UCK-woordvoerder Demaci. Dat er overeenstemming over de presentatie in Rambouillet heerst, houdt vooral verband met het feit dat de onenigheid geen betrekking heeft op de doelstellingen: alle Albanezen willen onafhankelijkheid voor Kosovo.

Opmerkelijk is dat beide zijden in de onderhandelingen in de jongste beoordelingen van het plan van de Contactgroep geen principieel bezwaar meer hebben tegen een zekere vorm van autonomie voor Kosovo. Toch betekent dat niet dat een compromis daarover tot de mogelijkheden behoort. De uitgangspunten zijn echter onverenigbaar. De Servische afgevaardigden willen daarmee voorkomen dat er een internationale troepenmacht in Kosovo gelegerd wordt. Ook willen zij voorkomen dat de basis wordt gelegd voor een latere onafhankelijkheid voor Kosovo. Tenslotte willen zij bewerkstelligen dat personen die zich aan "terrorisme" schuldig hebben gemaakt, voor die daden ter verantwoording worden geroepen. De Kosovo-Albanezen willen juist maximale reductie van de invloed van "Belgrado", de komst van een internationale (NAVO-)vredesmacht en de voorbereiding op een latere, internationaal gegarandeerde onafhankelijkheid voor Kosovo. Bovendien zullen zij, zeker de UCK-afgevaardigden, zich verzetten tegen eventuele berechting van oorlogsmisdadigers in hun rijen. De ruimte voor een akkoord blijft derhalve minimaal.

Waarschijnlijk zal de internationale gemeenschap met een combinatie van diplomatieke inspanning en politieke druk kunnen bewerkstelligen dat er een akkoord wordt gesloten (en ondertekend) dat in essentie de lijnen van het voorstel van de Contactgroep volgt. Dat wil echter niet zeggen dat er sprake is van een levensvatbaar compromis. Zo kunnen beide partijen, zodra zij ontsnapt zijn aan "Rambouillet", terugkomen op hun toezeggingen dan wel daaraan uiteenlopende interpretaties geven, zo nodig door middel van de prominente afwezigen. Bovendien zullen zij de implementatie van welke overeenkomst dan ook willen ombuigen in de door hen nog immer gewenste richting. Komt er een NAVO-vredesmacht naar Kosovo, dan is Servisch verzet (zowel spontaan als met actieve of passieve steun van de autoriteiten) te verwachten. De

Kosovo-Albanezen zullen eveneens overgaan tot provocaties, mits zij de Serviërs daarvoor verantwoordelijk kunnen stellen. Zij zullen daarmee willen illustreren dat de Servische staatsterreur voortgezet zal worden en dat er, ook als er een interim-periode wordt ingelast, geen alternatief is voor onafhankelijkheid voor Kosovo. De Serviërs, zowel individuele staatsburgers als lokale en regionale autoriteiten, zullen zich niet neerleggen bij daarwerkelijke overdracht van macht aan Kosovo-Albanezen. Wordt dat toch gerealiseerd, dan zal een substantieel aantal van hen Kosovo de rug toekeren. Anderen zullen dan ongetwijfeld naar de wapens grijpen en daarbij steun ontvangen uit Servië zelf. De Kosovo-Albanezen, zeker zij in UCK-kringen, zullen zich tegen Servisch geweld willen verdedigen en dat mogelijk zelfs willen vergelden. Tenslotte is niet uitgesloten dat gedurende de interim-periode ook de reeds nu bestaande tegenstellingen tussen de "schaduwautoriteiten" en het UCK zullen escaleren tot een strijd om de macht in de toekomstige republiek "Kosova".

UCK vraagt "Albanese natie" om steun

In een recent communiqué heeft de Generale Staf van het UCK "de gehele Albanese natie" gevraagd haar steun te uiten voor "de rechtvaardige zaak van Kosovo". Hoewel in de strikt formele zin van het woord niets tegen deze oproep is in te brengen, zullen zowel Serviërs als Albanese deze naar alle waarschijnlijkheid relateren aan het feit dat het UCK in eerdere communiqués heeft gesteld te streven naar staatkundige vereniging van alle Albanese, zowel die in Albanië als in Macedonië. Zij zullen ook een verband zien met de steun die het UCK vanuit Albanië krijgt en die vermoedelijk met medeweten en instemming van sommige Albanese autoriteiten plaatsvindt. Hoewel Albanië een direct treffen met Joegoslavië wil vermijden, heeft het vanzelfsprekend grote sympathie met de onderdrukte volksgenoten in Kosovo.

Het streven naar een Groot-Albanese staat is ook aanwijsbaar onder de etnisch-Albanese minderheid in Macedonië, die zich eveneens gediscrimineerd acht en die eventuele autonomie/onafhankelijkheid voor Kosovo als een welkom precedent zou beschouwen. Het groot-albanese streven is nog het minst populair in Albanië zelf, hetgeen zonder twijfel verband houdt met de diepgaande sociaal-economische crisis en het gebrek aan effectief staatsgezag die in grote delen van Albanië heerst. Toch moet worden aangenomen dat de Albanese in Kosovo en Macedonië, naarmate hun autonomie groeit, hun blik in toenemende mate zouden richten op Tirana. De vorming van een groot-Albanes gebied met intensieve contacten tussen personen die formeel aan verschillende kanten van een internationale grens wonen, maar in de praktijk nauw stam- of familieverband zijn, zou daarvan een logisch gevolg zijn. Een dergelijk gebied zou in de praktijk onder bestuur staan van een groot aantal regionale machthebbers, voor wie het van ondergeschikt belang is of de nominale regering in Pristina, Tirana of Belgrado zetelt.

SPS beschuldigt Albanië

Een prominent lid van de SPS heeft gesteld dat de politieke leiding van Albanië, daartoe aangezet door de NAVO-dreiging tegen Servië, elke vorm van staatsmanschap heeft verloren en zich openlijk heeft aangesloten bij de "terroristen en oorlogshitsers" in Kosovo. Doel zou zijn de vestiging van een groot-Albanese staat. Daarmee ontpopt Albanië zich volgens de betreffende verklaring tot een "permanente ernstige bedreiging voor de vrede op de Balkan". Servische en Joegoslavische politieke leiders hebben in het verleden wel vaker Albanië beschuldigd van sympathie voor en betrokkenheid bij het verzet van de Kosovo-Albanezen tegen de Servische onderdrukking, maar dan betrof het in de meeste gevallen kritiek op het onvermogen van de Albanese autoriteiten om te verhinderen dat het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK) en andere gewapende groeperingen gebruik maakten van Albanese grondgebied voor de aanvoer van mensen en materieel. Uitspraken als de bovengenoemde wijzen er echter op dat Joegoslavië (of in ieder geval de SPS) de indruk wil vestigen dat het hier gaat om een bewuste, groot-Albanese politiek van Tirana. Vermoedelijk betreft het een reactie op recente demonstraties in Albanië ten gunste van de Kosovo-Albanezen, alsmede op de medewerking die Albanië heeft toegezegd ten aanzien van eventuele NAVO-inspanningen ten aanzien van Kosovo. Toch wordt tevens, bewust of onbewust, ingespeeld op de vrees die van Albanese zijde recentelijk is geuit, dat Albanië op enige wijze bij het conflict in Kosovo betrokken zou raken.

Het is niet in het belang van Joegoslavië om Albanië bij het conflict te betrekken, omdat dit het toch al besmette blazoën van het regime in Belgrado nog verder zou schaden. Anderzijds is niet ondenkbaar dat op enig moment Joegoslavische of Servische eenheden, al dan niet op bevel van hogerhand, Albanese grondgebied zouden betreden om aan grensoverschrijdende activiteiten van UCK-zijde een einde te maken. Hoewel Albanië in militair opzicht geen partij zou zijn voor Joegoslavië, zou Albanië toch een poging moeten

doen om het eigen grondgebied te verdedigen. Daarbij zal Tirana maximaal aansturen op politieke en andere steun van de internationale gemeenschap.

UCK zou Russische wapens ontvangen

De Albanese ambassadeur in Rusland heeft verklaard dat Rusland wapens levert aan het UCK. Deze wapens zouden via Macedonië, Montenegro en zelfs Servië naar Kosovo worden vervoerd. Als illustratie stelde de betrokken ambassadeur dat het UCK nu over wapens beschikt die zelfs de Albanese strijdkrachten niet bezitten. Om die reden sprak hij ook tegen dat Albanië het UCK bevoorraadt; Albanië zou niet over de middelen beschikken om dat te doen. Vermoedelijk is de belangrijkste reden voor die uitspraak de vrees dat Joegoslavië in de aantijgingen jegens Albanië een aanleiding zou zien om dat land bij het conflict in Kosovo te betrekken. Tevens wil hij stelling nemen tegen berichten dat het UCK primair gebruik maakt van wapens die bij de onlusten van het vorig jaar in Albanië op het leger zijn buitgemaakt. Impliciet ontkent de ambassadeur ook dat het UCK primair van Albanese grondgebied gebruik maakt voor aan- en afvoer. In de praktijk zonder enige twijfel een aanzienlijk deel van de wapens waarover het UCK beschikt van Albanese grondgebied, al is daarmee niet gezegd dat de Albanese regionale en/of nationale overheden daarbij direct betrokken zijn. Dit sluit overigens niet uit dat het UCK ook uit andere bronnen wapens ontvangt, zoals uit Rusland. Dat betreft dan waarschijnlijk geen besluit van de Russische overheden, die in de praktijk dichter bij het Servische dan bij het Albanese standpunt inzake "Kosovo" staan. Individuele wapenhandelaren met uitsluitend economische beweegredenen zullen zich daar echter niet aan storen. Het staat vast dat het UCK over aanzienlijke sommen gelds kan beschikken, vermoedelijk voornamelijk afkomstig van min of meer vrijwillige bijdragen uit de Albanese diaspora. De internationale wapenmarkt is zo grootschalig en divers, dat zij die over de juiste fondsen en connecties beschikken, zich kunnen voorzien van allerlei wapens.

Montenegro

"Montenegro onafhankelijk als Kosovo republiek wordt"

Een Montenegrijnse regeringsdelegatie heeft tijdens een bezoek aan Slovenië verklaard dat de kwestie Kosovo vreedzaam moet worden opgelost. Bovendien zou dat moeten plaatsvinden binnen de grenzen van Servië. Expliciet werd het eventuele opwaarderen van Kosovo tot derde deelrepubliek van Joegoslavië afgewezen. De leider van de Montenegrijnse delegatie, Popovic, zou zijn republiek in dat geval "kiezen voor onafhankelijkheid". Reeds eerder hebben prominente Montenegrijnen, onder wie president Djukanovic, de opwaardering van Kosovo tot Joegoslavische deelrepubliek afgewezen. Daarbij wordt onveranderlijk het argument gebruikt dat zo'n stap ten koste zou gaan van de Montenegrijnse positie van (theoretische) gelijkwaardigheid aan Servië. Daarbij moet evenwel worden onderstreept dat het woord "onafhankelijkheid" de Montenegrijnse politici steeds sneller op de lippen komt. Daar waar Djukanovic zich de afgelopen maanden terughoudend heeft opgesteld ten aanzien van "Kosovo", en derhalve impliciet de Servische positie steunde, maakt Popovic de indruk dat hij de vorming van een deelstaat Kosovo juist gebruikt ter rechtvaardiging van iets wat hij eigenlijk toch al wil: Montenegro losmaken uit het Joegoslavische staatsverband. Overigens moet worden onderstreept dat hij daarmee, bewust of onbewust, steun verleent aan de Joegoslaven die eigenlijk geen concessies ten aanzien van Kosovo willen doen; dezen kunnen met een verwijzing naar het pleidooi van Popovic en andere, gelijkgestemde politici aantonen dat dergelijke concessies de bijl aan de wortel van de Joegoslavische federatie zouden leggen.

Macedonië

Gligorov tegen dreigementen aan Joegoslavië

De Macedonische president Gligorov heeft verklaard dat zijn land tegen iedere verandering in de Joegoslavische grenzen is. Bovendien onderstreepte hij dat Macedonië niet zal deelnemen aan enige actie die een bedreiging van een buurland zou inhouden, "en het minst van al Joegoslavië". Zoals reeds eerder gemeld, bevindt Macedonië zich in de kwestie-Kosovo in een lastig parket. Enerzijds zoekt het land toenadering tot westerse economische, politieke en veiligheidsorganisaties en ziet zich in dat kader gedwongen steun te verlenen aan NAVO-activiteiten inzake Kosovo. Anderzijds wordt Macedonië ook geconfronteerd met een etnisch-Albanese minderheid die zich gediscrimineerd voelt en eventuele concessies in de kwestie-Kosovo als een belangrijk precedent zou beschouwen. Bovendien heeft Joegoslavië, waarmee Macedonië toch al enigszins gespannen betrekkingen heeft, duidelijk aangegeven dat de Macedonische steun aan de NAVO als een onvriendelijke daad wordt beschouwd; steun aan een NAVO-interventie in Kosovo zou Macedonië zeker niet in dank worden afgenomen. Zeker als de NAVO op enig moment haar troepen uit de regio terugtrekt, zou Macedonië geconfronteerd zijn met een vijandig, potentieel expansionistisch (extrem-nationalistische Serviërs zien Macedonië als zuid-Servië) en vermoedelijk militair superieur buurland. Om die

[REDACTED]

reden is denkbaar dat Macedonië de steun aan de NAVO aanzienlijk zou beperken als een dergelijke interventie een serieuze optie zou worden.

Albanese burgemeesters vrijgelaten

Eind vorige week zijn de burgemeesters van de steden Gostivar en Tetovo vrijgelaten als gevolg van een door president Gligorov ondertekende amnestie-wet. De twee betrokkenen waren vorig jaar tot langdurige gevangenisstraffen veroordeeld omdat zij op hun gemeentehuizen de Albanese vlag hadden gehesen. De (ex)burgemeester van Gostivar zei dat hij nu "de waarheid" aan het licht wilde brengen van wat zich vorig jaar in zijn stad heeft afgespeeld. Inmiddels is door de partijen van de betrokken politici aangekondigd dat zij niet opnieuw verkiesbaar zullen zijn voor een burgemeestersfunctie. De Albanese minderheid in Macedonië (vermoedelijk zo'n 25% van de bevolking) voelt zich gediscrimineerd, onder meer omdat de Macedonische autoriteiten weigeren goedkeuring te verlenen aan de vestiging van een albaneestalige universiteit in Tetovo. Ook wordt het gebruik van Albanese staatssymbolen afgewezen als een uiting van separatisme, al lijkt in een aantal gevallen het optreden van de Macedonische autoriteiten in dat opzicht juist een contra-productieve werking te hebben. De veroordeling van de twee burgemeesters, die tot hun daad kwamen als reactie op de hardhandige onderdrukking van demonstraties van Albanezen, had onder de Macedonische Albanezen veel kwaad bloed gezet. Wellicht is hun vrijlating bedoeld als een poging om de etnische wrijvingen te beteugelen. Daarbij moet echter worden onderstreept dat de werkelijke problemen, zoals de sociaal-economische crisis en het wantrouwen jegens de autoriteiten (dat overigens door etnische Macedoniërs en Albanezen gedeeld wordt), allerminst opgelost zijn, zodat een heropleving van de tegenstellingen tot de serieuze mogelijkheden behoort. De aankondiging van de burgemeester van Gostivar wijst zeker in die richting.